

Fig. 1. Luftfoto af kirken og kirkegården, set fra sydøst. Ålborg Luftfoto o. 1950. Det kgl. Bibliotek. – *Luftaufnahme von Kirche und Friedhof. Südostansicht.*

VERST KIRKE

ANST HERRED

Den nuværende kirke er bygget på den gamle kirkes grund 1896. Sognet, der oprindelig var ret lille, nævnes første gang i kirkelisten i Ribe Oldemoder (ved midten af 1300'rne), hvor kirken er sat til laveste afgift, 2 skilling sølv (jfr. s. 1020f.). Den nordlige del, Torsted, udgjorde i den tidligere middelalder et selvstændigt sogn, hvis kirke lå i Øster Torsted i det nuværende Egtved sogn. Verst kirke var måske en af de fire nabokirker til Bække, som i 1200'rne ydede afgift til kronen.¹

I næsten hundrede år var kirken underlagt Koldinghus rytterdistrikt, oprettet 1680 (jfr. †jaltertavle og †lukket stol (s. 2383)). Ved auktion over ryttergodset 1767 solgtes den til justitsråd, amtsforvalter P. Saxesen, Nyborg, som allerede året efter videresolgte

den til bonden Christen Christensen Høllund i Vorbasse sogn.² Han solgte 1780 kirken til Christian Matthiesen Paulin, senere ejer af Verstgård (jfr. klokke). Efter hans død 1798 overgik kirken til hans enke Birgitte Christensdatter, som 1800 skødede den til Hans Nielsen Keldberg, Røjlund i Gesten sogn.³ Fra 1812 tilhørte kirken samtlige sogneboere.⁴ Den overgik til selveje 1911.

Verst har været hovedsogn for Bække i det mindste siden 1500'rne,⁵ 1822-32 tillige for Vorbasse.

Ved klokkeskatten 1528 måtte kirken afgive en klokke.⁶ Ifølge kirkens regnskabsbog, bevaret for årene 1637-62, gav 20 kirker i Koldinghus len 1651-52 hver 2 rigsdaler til kirkens reparation. Under svensekriegen 1657-60 havde kirken ingen indtægter.⁷

Kirken og kirkegården ligger frit i landskabet godt en kilometer nord for landsbyen, som blandt sine gårde tæller præstegården med en senklassicistisk hovedbygning fra 1857. Kirkegården har bevaret sine gamle grænser og hegnes nu som tidligere af brede kampestensdiger. Hovedindgangen i øst, bestående af port og låge, lukkes med jerngitterfløje fra o. 1896; en lignende låge findes i norddiget. En elmeallé fører fra hovedindgangen op til kirken. 1931 ønskede synet nogle ældre asketræer afløst af elm.⁸

†*Port og låger.* Indgangspartierne var i ældre tid af egetømmer og tækket med brædder. Porten og østre stette blev repareret 1637, og 1640 blev en låge i kirkegårdens vestre side fornyet og gruberne under begge *†riste* rensat op. 1651 blev den sammenstyrtede østre stette og port genrejst med nye »egefodstykker og tværbånd«. 1744 modtog tømmersmand Christoffer Møller og snedker Mikkil Nielsen, begge fra Kolding, betaling for en ny kirkegårdspost med tremmefløje.⁹ Indgangene betegnedes 1862 som stakitdøre af træ.⁸ Kirkegården lå hen i græs, indtil den 1875 blev inddelt i faste gravsteder, der fordeltes mellem sognets beboere.⁸ Kampestensdiget brugtes ifølge en indberetning 1792 kun til at indelukke(!) kirkejerens kreaturer.¹⁰

Et *ligkapel*, øst for kirkegården, fra 1960'erne, er 1989 udvidet med graverfaciliteter og toiletter. Det nord-syd orienterede hus er af røde sten, tækket med skifer. En *†kirkestald*, fra før 1800, på kirkens grund, blev nedrevet vistnok i begyndelsen af 1900'rne.⁴

†*Klokkestabler.* En fritstående, tømret klokkestabel (»klokkehus«) på kirkegården, er nævnt

første gang 1637. Den blev fornyet 1651, efter at den gamle var faldet ned nogle år forinden »og klokken stod i kirken«. Ifølge regnskabet var den rejst af fire stolper, hver 12 alen lange (ca. 7,5 m). En tømmersmand fik 15 daler og 2 mark for at »hugge og færdige« huset og for at ophænge klokken.⁷ 1680 kunne klokken ikke ringes, fordi huset var »ruineret«,⁴ og det gentages med omtrent de samme ord 1700 og 1725.¹¹ I de følgende år var klokken, ligesom i Bække, anbragt i et ophæng ved korgavlen. Det var 1791 vakkelvornet og råddent,¹² og 1818 påbød synet, at det blev samlet og hæftet til kirken. En ny stabel ved korgavlen, med tjæret bræddetag, bar indskriften »Niels Madsen W(erst?) D(en) 14. juni 1820«. 1890 flyttedes stablen til kirkegårdens sydvestre hjørne, hvor klokken hang, indtil den 1896 kunne overføres til den nybyggede kirkes tårn.⁸

BYGNING

Kirken, der blev indviet 3. søndag i advent 1896, er opført efter tegning af arkitekt Johan Christian Fusing, Kolding. Den består af kor og skib samt et tårn i vest, hvis nederste etage tjener som våbenhus.

Bygningen er af røde sten med tag af skifer og ligner i mangt og meget de nyromanske kirker, som arkitekten få år forinden havde opført i Nørre Bjært (Vejle amt), Jordrup (s. 2447) og Grene (s. 2273f.), der ligeledes afløste middelalderlige bygninger.

Murene hviler på en granitsokkel af romanske kvadre fra den nedbrudte kirke; tre skifter under

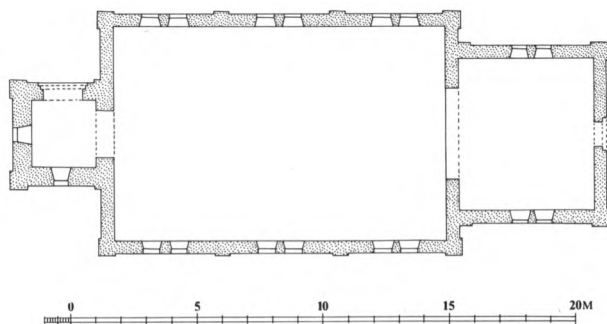

Fig. 2. Grundplan 1:300, tegnet af Marianne Nielsen 1991 efter skitse-mæssig opmåling af fimaet C. H. Hess, suppleret af Niels Jørgen Poulsen. – *Grundriss*.

Fig. 3. Kirken, opført 1896, set fra sydøst. NE fot. 1986. – *Südostansicht der Kirche, 1896 errichtet.*

selve kirken og et skifte under tårnet. Kvadrene, hvoraf det nederste skifte har skråkantled, er op-hugget og uniformeret i forbindelse med ny-byggeriet, men spredt i soklen ses endnu gamle sokkelkvadre med rundstav og hjørneknop led-saget af en indhugget, vandret linie. Kragste-nene fra den gamle kirkes korbue (s. 2379) synes anvendt i korets østre hjørner.

Bygningen fremtræder med runde buer og – som i Grene – med en gennemført fagdeling. Hjørne- og murliséner over fremspringende sokkelled forbindes med profilerede tandsnitfri-ser af kridtsten, og murkronerne er smykket med rigt artikulerede gesimser. Gavlene, der står med zinkbeklædte kamme, prydes af sti-gende rundbuefriser. I korgavlén er en præste-dør under et cirkelvindue. Langsidernes vin-

duer, med jernrammer, er anbragt parvis under rundbuede prydstik og placeret, så der er nøje symmetri mellem syd og nord. Også tårnet, der er i tre stokværk, har hjørneliséner. En kryd-sende rundbuefrise markerer adskillelsen mel-lem 1. og 2. etage, mens murfladen mellem 2. og 3. etage skilles af en kraftig kordongesims. Det ottesidede pyramidetag ender i et spir med kugle og kors. Adgangsdøren er i tårnets nord-side, og der er rundbuede tvilling-glamhuller i alle fire sider med prydstik som vinduernes.

I det *indre* står rummet med hvidtede vægge, dækket af et bræddeloft hvilende på profilerede bjælker, malet i rødt og gråt. Gulvet er lagt med sorte, gule og røde fliser.

Murerarbejdet 1896 udførtes af H. Nielsen, Kolding. I øvrigt medvirkede tømrermester N.

Knudsen og blikkenslager Steinfath, Kolding samt snedkermester Lorents Dam, Verst, og malermester J. Hoffskov, Bække.⁴ Indvielsen blev foretaget af biskop Carl Viggo Gøtzche.

Kirken blev ved 25-års-jubilæet 1921 forsynet med *kalkmalerier* (jfr. fig. 4 og 11). Udsmykningen omfatter en rudermønstring af pilastrene på begge sider indgangsdøren, gotisk inspirerede ranker i vinduesnicjerne, en bort med båndkantusornamenter i korbuen og en frakturindskrift: »Dette er det evige Liv, at de kende dig den eneste sande Gud og den, der udsendte Jesus Kristus (Joh. 17,3)«. Indskriften er sort, mens ornamenterne er holdt i rødt, sort, gråt, gult og grønt. 1962 blev de medtagne dekorationer restaureret, til dels med nymaling.

INVENTAR

Oversigt. De dominerende dele af inventaret, alter, prædikestol og stolestader, er fra kirkens opførelsestid, men stærkt fornyede ved 25-års-jubilæet 1921. Af middelalderlige genstande er kun bevaret den hårdhændet ophuggede fontekumme og et lille krucifiks. Overført fra den gamle kirke er desuden alterstagerne, skænket 1696, alterkalken fra 1782, og klokken, der er omstøbt 1793. Hertil kommer flere genstande, som siden kirkens opførelse har ligget på loftet, først og fremmest to (alterbords)paneler fra 1600'ernes midte og det meste af en altertavle i ungrenæssancestil fra o. 1590. En *gavl fra tavlen er ligesom den gamle kirkes *prædikestol fra o. 1550-75 og flere gravminder overført til Museet på Koldinghus, jfr. s. 2384.

Alterbord, fra kirkens opførelsestid, af træ, med skabe bagtil. De forreste sider er beklædt med rødt plys, som på forsiden prydes af et guldbrokedekors.¹⁴

(†)(*Alterbords*)paneler, 1600'ernes midte (se s. 2382), af fyr. Forsiden, 99×155 cm, har tre profilfyldinger, en enkelt flankeret af dobbelte. Fyldingerne adskilles af lisener. Et sidepanel, 99×100 cm, har to dobbelte profilfyldinger. Rester af staffing, formentlig udført 1688 (jfr. (†)altertavle) og på forsiden bestående af lyseblåt med blomstermaleri i rosa, grønt og grågult i midterfyldingen, på (side)panelet af lysegrønt med blomster svarende til forsiden i begge fyldinger. Henlagt på loftet.

Altertavlen (jfr. fig. 4) består af et arkadeformet maleri, en kopi efter Christen Dalsgaard udført af maler og konservator Niels Termansen o. 1896, og en bred ramme i skønvirkestil med skåret årstal 1921, udført af snedker A. L. Johansen, Kolding.⁴ Under rammens høje sokkel er kvartcirkulære hængestykker med profilindrammede reliefversaler langs yderkanten, til venstre »Anno domini 1896«, til højre »Anno domini 1921«. Til siderne for maleriet, der nederst afgrænses af konkav liste, langs buen af tungkant, er glatte stykker med ophøjede felter hvorpå skriftsteder i reliefversaler. Til venstre »Hvo som kommer til mig Johs. 6.35«, til højre »Hvo som æder mit kød Johns evagl. 6 kapt. 56«. Over vederlagshøjden, der markeres ved profilgesimser, er et buet kantet med en bort bestående af to vulster, hvoraf den yderste har trekantmønster, mens den inderste smykses af græske kors og ruder. Under borten er der ved lister dannet et ternmønster, som foroven brydes af reliefskåren roset med Jesumonogram. Øverst står et græsk kors. Rammens bundfarve er rødbrun, borter og lister grå og gyldne og de skårne indskrifter gyldne på en gylden bund. På postamentet er malede, gyldne versaler: »I Gvd er livets kilde«.

Maleriet, i olie på lærred, er i nederste venstre hjørne betegnet: »Copie efter Dalsgaard af N. Termansen«. Lysningsmål 122,5×97,5 cm. Motivet, Ansgar døber et barn, domineres af de tre forgrundsfigurer: Ansgar og en medhjælper, begge iført gulhvite kjortler, og barnets moder, med langt, lyst hår og en lys blå kjole. Bag munkene står en sorthåret mand i ternet, rød-hvid dragt, og to kvinder med blågrå kjoler og hovedtørklæder. Baggrunden udfyldes af et tømret, stråtekt hus og en skov.¹⁵

Altermaleriets oprindelige *ramme* (jfr. fig. 6) fra o. 1896¹⁶ er arkitektonisk opbygget, med højt postament, korintiske søjler til siderne for den arkadeformede lysning og tagformet afdækning, der brydes af en kvist med dobbeltarkade under fordybet hjulkors og latinsk kors over gavlspiden. Egetræsstafferet med gyldne skønvirkeversaler: »I Gud er livets kilde« på postamentet. Henlagt på loftet.

Fig. 4. Indre set mod øst. NE fot. 1986. – *Inneres nach Osten.*

(†) *Altertavle* (fig. 5, jfr. fig. 4, s. 2381). Kirkens ældste, fra den gamle bygning overførte tavle, er en ungrenæssanceopbygning fra o. 1590, med malerier fra 1866. Af den nu delvis adskilte tavle er bevaret et postament med fyldingsfremspring, et tredelt storstykke med omtrent kvadratisk, profilindrammet¹⁷ midtfelt og to halvt så brede, tilsvarende indrammede sidefelter. Til midtfeltet hører desuden en frise med dværgpilastre samt en *trekantgavl indrammet af profiler med tandsnit, hvoraf den nedre er beskåret og sandsynligvis sekundært anbragt. Småhuller i sidefelternes øverste rammelister antyder, at også disse har været kronet af trekantgavle, jfr. tavlerne i Øse, Næsbjerg og Hostrup (s. 1612, 1638 og 2043). Til siderne for den

bevarede *gavl stod der før kirkens nybygning firsidede *†*småspir, jfr. fig. 4, s. 2381.

Tavlens *malerier* dateres ved en inskription i sort skriveskrift på postamentets hvidmalede endeflade: »1866 er Altertavle, Prædikestol og Lofterne malet af H. Hansen fra Skodborghus«. Hvert felt rummer en figur, kopieret efter Thorvaldsen (DK. Kbh. By I, 206f.). I midtfeltet ses Kristus på et postament i en niche, der flankeres af doriske søjler, i venstre sidefelt Johannes og i højre Mattæus. De sidste står på sokler i lidt lavere nicher, der nederst afgrænses af skriftbånd, mens der øverst er bladornamenter. Figurerne er hvide, baggrunden rød og vægstykkerne gullighvide med brun marmorering. Sidefelternes dekorationer er hvide og rammeværket

hvidt, gult og gyldent. På de hvide skriftbånd er sort fraktur, under Johannes: »Hvo som troer paa Sønnen haver et evigt Liv. Joh. 3,36«, og under Mattæus: »Følg mig! og han stod op og fulgte ham. Math. 9,9«. Postamentet er sort med gylden fraktur: »Fred være med Eder!«.

*Trekantgavlens bemaling, ligeledes fra 1866, består af gyldent og hvidt på gesimserne, mens feltet er blå med opgående, gylden sol.

Under den nuværende staffering sås 1962 en blå farve, som sandsynligvis stammer fra en opmaling 1791 (jfr. ndf.). Herunder blev der afdækket dele af en velbevaret (†)staffering, som ifølge præsteindberetningen 1768 var bestøttet af ritmester Theodosius Levetzau og dateret ved det malede årstal 1688.¹⁸ Af motiverne, angiveligt et Kristusbillede ledsaget af indskriften »Se det Guds Lam som bær Verdens synder« (i topfeltet?) og en nadverfremstilling flankeret af Korsfæstelsen og Opstandelsen, ses to partier af Nadveren: Et opadvendt ansigt under Kristi venstre arm og ansigtet samt lidt af overkroppen af yderligere tre personer yderst til højre på midtfeltet (fig. 12).¹⁹ Personerne, der ved de høje pander og trekantede øjne synes at knytte

sig til figurfremstillinger udført af Ribemaleren Willem Stensen,²⁰ er iført klædedragter i blå, gult og rødbrunt. Baggrunden er lyseblå. Sandsynligvis samhørende med 1688-stafferingen er resterne af en gylden fraktur på sort bund under sidefelternes skriftfriser, til venstre »Frygt Gud!«, til højre »Tro nghed«.

Altertavlen trængte 1719 til reparation²¹ og fandtes i de følgende år stadig mere forfalden. En opmaling på kirkeejerenes bekostning 1791 var så lidt imponerende, at synet fandt tavlen, der »ikkuns var et stykke gammelt sort bræt«, oversmurt med en »grim og grov farve, udført i en dum forestilling«, og nærmest til spot tilføjet navnene på kirkeejeren, Christian Paulin og hans hustru.¹² Fra 1846 ønskedes tavlen atter opmalet,²² en anmodning, der først blev efterkommet 1866, ti år efter at bygningsinspektøren havde fundet tavlens udseende rent uhyggeligt.²³ Ved kirkens nybygning 1896 blev tavlen henlagt på loftet over den nye kirke, og topstykket herfra overført til Museet på Koldinghus (inv. nr. 1 21 89).

Altersølvet består af dele fra forskellig tid. *Kalken* (fig. 7) fra 1782 er udført af Jacob Nielsen

Fig. 5. (†) Altertavle fra o. 1590, med malerier fra 1866. Yderst til højre på midtfeltet ses et afrenset parti af en (†)staffering fra 1688, jfr. fig. 12 (s. 2369). NE fot. 1986. – (†)Altar um 1590. Gemälde 1866. Ganz rechts im Mittelbild eine gereinigte Partie einer (†)Bemalung 1688, vgl. Abb. 12.

Fig. 6. Indre set mod øst før 1921. Det kgl. Bibliotek. – *Inneres nach Osten vor 1921.*

Satterup, Kolding, og forsynet med kirkeejers navn og hans hustrus initialer. Den er 20,5 cm høj og har sekstunget fodplade samt rund fod, der over et enkelt afsæt er drevet kegleformet op mod det cylindriske skaft. Fladoval, kanneleret knop og smalt, formentlig o. 1872²⁴ forhøjet bæger. Under fodpladen er graveret skriveskrift: »Christian Pouely / B(irgitte) C(hristens) D(atter) I(versen)²⁵ / 1782«, og på oversiden af to af fodpladens tunger Satterups gentagne, udviskede stempler (Bøje 1982, nr. 6589). *Disken*, anskaffet i 1900'ernes anden fjerdedel, er 12 cm i tv. og har under bunden mestermærke for Niels Nielsen, København (1917–37).²⁶ Den erstattede en *†disk* skænket samtidig med og af de samme som kalken.²⁷

Oblateske, formentlig anskaffet o. 1853,²² fra Bing og Grøndal, af porcelæn, sort med guld Kors og –kanter, tv. 14 cm. To *alterkander*, begge af sort porcelæn med guld Kors og –kan-

ter. 1) O. 1846,²² fra Den kongelige Porcelænsfabrik, 27 cm høj. 2) O. 1908,²⁸ fra Bing og Grøndal, 28 cm høj.

Sygesæt, o. 1850,²⁹ bestående af kalk, 10,6 cm høj, med sekstunget fod og seksdelt knop samt glat bæger, hvorpå graveret skriveskrift: »Weerst og Bekke Kirker tilhørende«. Disken, 7 cm i tv., har under bunden stempel, formentlig mestermærke for Hans Christian Hansen, Sønderborg (Bøje 1982, nr. 7524).

Alterstager (fig. 8), ifølge graveret indskrift på foden skænket 1696. Nyere lysetorne. Stagerne, der måler 33,5 cm til overkanten af lydeskålen, har cirkulær fodplade og fladkugleformet fod, der over en konveks indsnævring afsluttes i en cirkulær plade. Balusterformet skaft med skiveled på midten og flad, rund lydeskål med trætorner i messingholder af en mere gullig tone end den øvrige stage. På foden er graverede versaler: »Bartram Pedersen og hans hustru Catharina Ja-

Fig. 7. Alterkalk, udført 1782 af Jacob Nielsen Satterup, Kolding. Under bunden er graveret kirkeejersnavn og hans hustrus initialer (s. 2370). NE fot. 1986. – *Kelch 1782 von Jacob Nielsen Satterup, Kolding. Unterseite mit eingraviertem Namen des Kirchenpatrons und den Initialen seiner Ehefrau.*

cobsdætter gæf dette pær lusestagger til Wærst kiercke. Anno 1696« (gentaget på hver stage). Af stagerne, der tidligst nævnes 1719,²¹ fandtes den ene 1724 brøstfældig.³⁰

Syvarmet *stage*, 40 cm høj Grundtvigstage på trappefod med graveret skriveskrift på oversiden af det øverste trin: »Til Minde om Søren Søndergaard Husted 1921«.

Krucifiks (fig. 9), bestående af en sikkert senmiddelalderlig figur³¹ på et nyere korstræ. Den 70 cm høje figur har blødt rundede former. Øjnene er lukkede og det skæggede hoved med den flettede krone hviler på højre skulder. Kroppen hænger lige ned med fødderne krydset og bærer ikke spor af døds kampen. Sidesåret mangler. Lændeklædet er symmetrisk fordelt over hofterne og har overslået snip på midten. Både figuren og det 88 cm høje korstræ, der har indskriftbånd foroven, står med en nyere staf-

fering. Figuren har naturligt farvet krop og sort hår samt gylden krone og lændeklæde, mens korstræet er rødmalet med »INRI« i røde versaler på det hvidmalede indskriftbånd. Krucifikset er tidligst nævnt 1874, da det hang over korbuen i den gamle kirke. På triumfmuren nord for buen.

†*Messehagel*, formentlig anskaffet o. 1880 og 1962 omtalt som rester, henlagt i et skab.⁸

Alterskranke, sandsynligvis fra kirkens opførelsestid, halvrund med poleret håndliste og drejede balustre i rødbrunt med sorte profiler og stor, forgyldt midterkugle. (†)*Alterskranke* med drejede balustre fra 1872, da synets gentagne ønsker om at få et nyt, halvbueformet knæfald blev opfyldt.⁸ Rester af rød og gylden maling. På loftet.

Døbefont (fig. 10), bestående af en romansk granitkumme på en cementfod, sandsynligvis fra 1896. Kummen, der måler 82 cm i tvm, er af en lys rød sten med en del sorte korn; den har rille under mundingsranden, men fremtræder iøvrigt helt glat som følge af en afrensning i 1884.⁸ Foden, der tilsyneladende efterligner den

Fig. 8. Alterstager, ifølge graveret indskrift på foden skænket 1696 af Bertram Pedersen og hustru Katarina Jacobsdatter (s. 2371). NE fot. 1986. – *Altarleuchter mit eingraviertes Stifterinschrift auf dem Fuss, 1696.*

oprindelige i den gamle kirke,³² er formet som et omvendt terningkapitæl med siderne smykket af fordybde felter, den ene tillige af uregelmæssige tovstave langs over- og underkanten. Fonten blev 1651/52 stafferet af Christen Maler.⁷ 1849 krævedes den malet,²² men kun tretten år efter ønskede synet den – ganske vist forgæves – afpudset og overstrøget med en klar fernis.⁸ 1874 stod den med en nyere marmorbemaling. I skibet, udfor korbuens nordvange.

Dåbsfad, o. 1889,⁸ af messing, 69 cm i tv. Fanen, der inderst kantes af perlestav, yderst af stiliseret tovsnoning, har graverede vinblade.

Dåbskande, o. 1889,³³ af messing, 32 cm høj, chokoladekandeform med afsæt ved overgangen til halsen. Under bunden er stemplet: »Wilh. Steinfath, Kolding«.

Prædikestolen (jfr. fig. 4 og 6), er fra kirkens opførelsestid, men for kurvens vedkommende ændret i overensstemmelse med altertavlen 1921. Den femsidede kurv fremstår nu med profilpostament, storfelter med fyldinger, der oprindeligt havde dobbeltarkade foroven, men som nu er rektangulære; profilindrammet frise fra 1921 og gesims med kronliste båret af et 1921 reduceret antal bøjletænder. Støttestolpen er sammensat af fire søjler på profilpostamenter, med midtervulst og terningkapitæl, mens opgangen har mægler udformet som en af støttestolpens søjler og rækværk med balustre svarende til alterskrankens. Stolens rammeværk har sandsynligvis siden 1921 været rødbrunt med detaljer i blå, sort og gyldent, mens fyldingerne har kantstillet kvadrat i blå omgivet af stiliserede arabeskmønstre i sort på gylden grund. I gesimsfrisen er gyldne versaler: »Alt kød er som græs, men Herrens ord bliver evindeligt«. I skibets sydøsthjørne med opgangen vendt mod væggen.

Stolestaderne (jfr. fig. 4 og 6) er fra kirkens opførelsestid, men deres rygge og gavle mod midtergangen ændret, sandsynligvis i forbindelse med moderniseringen af altertavle og prædikestol 1921. Ryggene, tidligere blot et par vandrette planker, er nu helt udfyldte, mens gavlene mod midtergangen har fået det oprindelige, cirkulære topstykke erstattet af trekantgavl over

Fig. 9. Krucifiks, bestående af en sandsynligvis senmiddelalderlig figur på et nyere korstræ (s. 2372). NE fot. 1986. – *Krucifix, wahrscheinlich spätmittelalterliches Corpus an neuerem Kreuz.*

påsat, profilkantet liste. Benene er formet som flade balustre. Stafferingen, fra 1963,⁸ domineres af rødbrunt; trekantgavlernes skrågesimser (med malet tandsnit) er hvide, ligesom listen og et blomsterornament i gavlfeltet.

Rester af *†stolestader*, måske det 1874-76 anskaffede sæt, se s. 2383, fandtes 1962 på loftet.³⁴

Armstol til præsten, 1900'ernes anden fjerdedel, med bladornamenter på armlænene, krone midt på den forreste sprosse og snoede ben, de forreste med stiliserede løvfødder. Gobelinmønstret betræk. Stolen erstattede en *†armstol* fra 1888,⁸ med svungne armlæn og delvis snoede ben.

Degnestol (jfr. fig. 11), fra kirkens opførelsestid, formet som et kort stolestade med foranstillet pult. Staffering som på stolestaderne.

Servante, sikkert fra kirkens opførelsestid,³⁵ med fad og kande af emalje, beige med grønne kanter.

Pengebøsse, tidligst nævnt 1962,⁸ af messing fra Dansk Paramenthandel. På vestvæggen, nord for indgangsdøren.

Orgel, 1978, med 7 stemmer, ét manual og pedal, bygget af P. Bruhn & Søn, Årslev. Disposition: Manual: Spilfløjte 8', Rørfløjte 8', Principal 4', Dækfløjte 4', Blokfløjte 2', Mixtur

II. Pedal: Subbas 16'. †*Orgler*. 1) 1903, ifølge en nu på loftet henlagt træplade, 12×78 cm, med gylden fraktur på sort bund: »Skjænket af Ane Margrethe Sørensen, enke efter Jens Nielsen Paulin af Lunderskov«. ³⁶ I tårnrummet.⁸ 2) 1912, med tre stemmer, bygget af Horsens Orgelbyggeri ved M. Sørensen. Disposition: Bordun 16', Principal 8', Salicional 8'; oktavkoppel, svelle. Pneumatisk aktion, bælgventillade. Facade med attrappiber af sølvbronzeret zink. På vestpulpituret, med nordvendt spillebord.

Fig. 10. Døbefont sammensat af en romansk granitkumme og en cementfod, der synes udført som en efterligning af den oprindelige i forbindelse med fontens overførsel til den nye kirke 1896 (s. 2372). NE fot. 1986. – *Eine aus der früheren Kirche überkommene romanische Granittaufe mit Zementfuss. Der Fuss ist wahrscheinlich in Verbindung mit der Überführung 1896 als eine Kopie vom Original ausgeführt worden.*

Pulpituret, i vest, har fyldinger i hvid- og blågråt, rødbrunt rammeværk og frise med gyldne, malede versaler: »Lovsynger Gud for han er god«.

Salmenummertavler. 1-5) Jfr. fig. 4, udformet i stil med og måske fra samme tid som stolestadernes nye gavltopstykker. Tavlerne har trekanttop- og hængestykke samt riller til skydebrikker. På midten er en vandret liste. Fire har reliefskårne fugle flankerende en påmonteret lampet i topheltet, mens den sidste, mindre tavle, har reliefskåret roset. Rammeværket er rødbrunt og gråt, skydebrikkerne sorte med hvidmalede numre. På de fire brede tavler er der på midterlisten malet gule versaler: »Efter prædiken«. Den smalle, ifølge gulmalede versalindskrifter beregnet til »Daab« og »Nadver«, har sortmalet fugl på hængestykket. 6-9) 1800'ernes begyndelse(P), 54×30,5 cm, med profileret over- og underkant samt lille halvrundet topstykke med hul til ophængning. Tavlerne, nu uden spor af maling, ligger på loftet. 10) Jfr. fig. 6, muligvis anskaffet før 1862,³⁷ 104×57 cm, med riller til brikker i hvidt med sortmalede tal. Svungent top- og hængestykke, det første flankeret af kuglespir, samt til siderne kannelerede halvsøjler med korintiske kapitæler. Hvidmalet med gyldne ornament. På loftet.

Præsterækketavle, ophængt 1911,³⁸ 154×118 cm. Rammens sider udgøres af delvis kannelerede pilastre, soklen er profileret og gesimsen forkrøppet. Rammeværket er gråt og rødbrunt og skriftfeltet lodret delt i to sortmalede felter med navne i forgyldt skriveskrift. På korets nordvæg. Rester af en (†)præsterækketavle, vist fra 1800'ernes begyndelse,³⁹ med konturudsavet top- og hængestykke og navne skrevet med hvid skriveskrift i to rækker på sort bund, ligger på loftet.

Kirkestævnetavle, rektangulær, 33×43 cm, med »Kirkestævne« malet i hvid fraktur på sort bund. Henlagt på loftet.

To *bekendtgørelsestavler*, anskaffet o. 1886,⁴⁰ 84×20 cm. Under det svungne topstykke er riller til brikker med tidspunkter for gudstjenester i Verst og Bække kirker. Den ene tavle, nu i præstegården, er grøn med kirkernes navne

Fig. 11. Indre set mod vest. NE fot. 1986. – *Innes nach Westen.*

skrevet i hvid kursiv, mens den anden, der ligger på loftet, har rester af grå bemaling.

I kor og skib hænger en mindre og to store, ens *lysekroner*, alle fra 1903.⁸ De er af barokform med midtdelt hægekugle og balusterformet skaft med otte pyntearme over henholdsvis otte enkelte og otte dobbelte lysearme. Givernavne i graveret fraktur på hægekuglen findes på kronen i koret: »S. St. Hansens Enke Varregaard 1903«⁴¹ og på kronen længst mod øst i skibet: »Veerst-Bække Sparekasse 1903«. Kronerne, ophængt i sorte jernstænger med forgyldte kugler, suppleres af seks samtidige *lampetter*, to toarmede (på korbuens vanger) samt fire trearmede (på de fire største salmenummertavler).

Klokke, 1793, formentlig omstøbt af en middelalderlig *†klokke* (nr. 2, s. 2384), tvm. 77,5 cm. Indskrift med reliefversaler på halsen: »Forferdiget af H. G. Gamst Kiøbenhavn, anno 1793, Christian Paulin, Bergitte Iversen Rabbeck«. Over indskriften og på slagkanten akanthusfriser, på overgangen fra legeme til slagkant to relieflister. Ophængt i slyngebom.

Klokkestol, til én klokke, hovedsagelig bestående af tømmer fra den 1820 opførte klokkestabel. Af eg, med krydsbånd under klokken og dobbelte skråstivere; to nyere skråbånd er føjet til i siderne.

Gravminder. *Lyseskjolde*. 1-2) Begravelses-skjolde, o. 1850-1900, beregnet til at bindes par-

vis på alterlysene (jfr. Gesten og Skanderup).⁴² Skjoldene, ca. 29×21 cm, af jernblik, har påsat stjerne, kranses af olivengrene med sløjfe og krones af en stjerne med Jahve-øje. Indskriften forsvunden. – På kirkeloftet.

KILDER OG HENVISNINGER

Vedr. arkivalier for Ribe amt i almindelighed henvises til s. 50f., vedr. litteratur og forkortelser til s. 54f. Endvidere er benyttet:

Ved embedet. Synsprotokol 1862f. – *LA Vib.* Regnskabsbog for Verst kirke 1637-62 (C KRB 503).

NM2. Håndskrifter. F. Uldall: Om de danske landsbykirker, VII, 1889, s. 99-101. – *Indberetninger.* Aage Sørensen 1962 (kalkmalerier, (+)altertavle).

Tegninger og opmålinger. *Ved embedet.* Skitse-mæssig opmåling af kirken ved firmaet C. H. Hess.

Litteratur. John Kvist: Veerst sogn, Kolding 1958, s. 269-314.

Historisk indledning ved Michael H. Gelting, bygning ved Niels Jørgen Poulsen, kalkmalerier og inventar ved Ulla Kjær, orgler ved Ole Olesen og gravminder ved Vibeke Andersson Møller. Tysk oversættelse: Bodil Moltesen Ravn. Redaktionen afsluttet november 1991.

Fig. 12. Detalje af nadverfremstilling malet 1688 i midtfeltet på kirkens (†)renæssancealtertavle, jfr. fig. 5 (s. 2369). NE fot. 1986. – *Ausschnitt aus Abendmahlsbild 1688. Mittelfeld des (†)Renaissance-Gemäldealtars, vgl. Abb. 5.*

¹ Kong Valdemars Jordebog, udg. ved Svend Aakjær, 1926-43, I, 2, s. 7.

² LA Vib. Ribe bispearkiv. Miscellanea 1726-74 (C 4.168).

³ Tre beboere havde da allerede købt deres tiende.

⁴ John Kvist: Veerst sogn, Kolding 1958.

⁵ KancBrevb. 31. dec. 1578.

⁶ RA. Reg. 108 A, nr. 21. Fortegnelse over indkrævede klokker 1528-29.

⁷ LA Vib. Regnskabsbog for Verst kirke 1637-62 (C KRB 503).

⁸ Synsprotokol 1862ff.

⁹ RA. Rtk. Rev. kirkeregnskaber 1719-28, 1738-65. Koldinghus rytterdistrikt (276-82).

¹⁰ RA. DaKanc. F 47 Indberetninger fra gejstligheden om kirkernes tilstand 1792.

¹¹ LA Vib. Ribe bispearkiv. Kirkesyn 1696-1775 (C 4.189).

¹² LA Vib. Ribe bispearkiv. Kirkesyn 1788-92 (C 4.190).

¹³ F. Uldall: Om de danske landsbykirker, VII, 99f.

¹⁴ Beklædningen er fornyet 1937 (note 8).

¹⁵ Om Dalsgaards maleri, udført 1872 og gentaget i en let ændret skikkelse 1878, jfr. Niels Th. Mortensen: Religiøs malerkunst i Danmark, I, 1944, s. 184.

¹⁶ Rammen er udført af A. L. Johansen, Kolding, sandsynligvis efter tegning af J. C. Fussing, jfr. note 4.

¹⁷ Øverste og nederste profil er forsvundet.

¹⁸ LA Vib. Ribe bispearkiv. Præsteindberetninger til biskop J. Bloch 1766-69 (C 4.772). Levetzau var fra 1705 til sin død 1719 ejer af Bygholm i Vejle amt.

¹⁹ Desuden ses uspecifiserede farvespor under Matæus-fremstillingen.

²⁰ Jfr. de signerede alterbilleder fra 1668 og 1677 i henholdsvis Lønborg (Ringkøbing amt) og Rejsby (DK. SJyll. s. 1158), samt malerierne fra 1684 i Vilslev, Gørding hrd.

²¹ LA Vib. Ribe bispearkiv. Reluitionsvæsenet og rytterdistriktets kirker og skoler 1679-1740 (C 4.148-49).

²² LA Vib. Ribe amts østre provsti. Synsprotokol for Anst m.fl. hrd. 1829-91 (C 45.4-9).

²³ LA Vib. Bygningsinspektoratet i Århus. Forskellige kirker 1850-1905 (B 239.126).

²⁴ Dette år krævedes kalken forstørret og forgyldt indvendig, jfr. note 22.

²⁵ Jfr. Johan Kvist (note 4) s. 138 og 282, samt indskriften på klokken, se ndf.

²⁶ Fortegnelse udgivet af Guldsmedefagets fællesråd, 1976, s. 66.

²⁷ LA Vib. Ribe bispearkiv. Anst hrd. 1699-1794 (C 4.15).

²⁸ En alterkande af samme dimensioner og stof som den gamle ønskedes 1906 og var anskaffet to år efter, jfr. note 8.

²⁹ Et lille altersæt af sølv, der også tilhørte Bække, er nævnt i inventariet 1862 (note 8).

³⁰ LA Vib. Synsprotokol for de reparerede kirker i Skanderborg, Dronningborg og Kolding rytterdistrikter 1724-34 (X 156.4).

³¹ Uden at kunne henføres til værkstedet heromkring, minder krucifikset noget om processionskrucifikset i Brede, DK. SJyll. s. 1492.

³² Jfr. indb. af J. Helms 1874.

³³ Note 8. Allerede 1862 ønskede synet anskaffet en vandkande til fonten.

³⁴ Note 8. Jfr. note 24 under Verst kirke, s. 2386.

³⁵ Tidligst nævnt 1911 (note 8).

³⁶ Jfr. John Kvist (note 4) s. 280, hvor det dog hedder, at Ane Margrethe Paulin var født Bæk.

³⁷ Inventariet 1862 omtaler således kun en enkelt tavle, jfr. note 8.

³⁸ Note 4. Allerede 1908 havde synet udtrykt ønske om en ny præsterækketavle, jfr. note 8.

³⁹ En præsterækketavle skulle 1862 opmales, jfr. note 22.

⁴⁰ 1886 skulle der således anskaffes en ny tillysningsbog og »2 nye tavler«. I inventariet 1911 er der udover salmenummer- og præsterækketavler nævnt to gamle billedtavler, jfr. note 8.

⁴¹ Ifølge John Kvist (note 4) s. 281 Else Bertram Madсен, Veerst.

⁴² Om lyseplader som begravelsestilbehør, jfr. Menighedsrådenes Blad, nr. 3, marts 1979, s. 80.